

זמן תפס"ן

זמן תפס"ן מכוון למקצב הזמן של הנוער, ומהווה במה לאפשרות הופעתו של שיח חדש שז'אק לאקאן כינה "הכאב של הנוער"

גיליון 50 | מלחמה למה? | מרץ 2022

2-4	רות בנג'ו		דבר המערכת:
5	ניקול לימאנס		שנאהבה
6	מרים לימונוב		מלחמה
7-8	ליטל הירשער סמל		מי אמר ש"רגע" מתרחש "בין רגע"
9-10	ורה אלעד		"למה מלחמה?" בעקבות מפגש ושיח בין פסיכואנליטיקאים של רוסיה ושל אוקראינה בהשתתפות פסיכואנליטיקאים מצרפת ובלגיה ב-26.2.22
11-17	קרולין לה דוק		משימה בסוריה

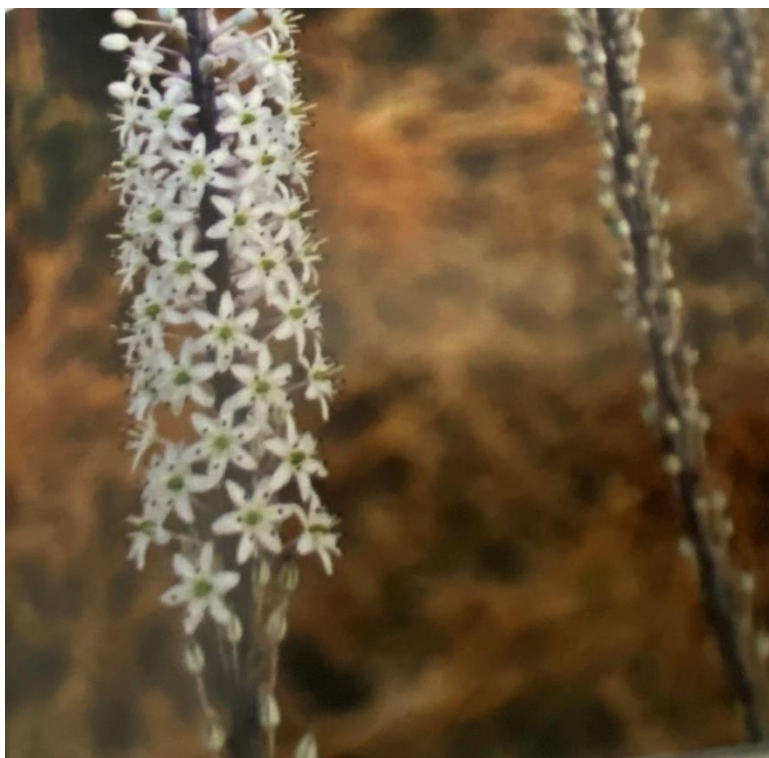
זמן תפס"ן הוא כתב העת של עמותת תפס"ן: תחנה פסיכואנליטית לנוער
עורכים: רות בנג'ו, מוניב סבית

מערכת: (בני נוער) מישיל גובראן גנאדרי, אלמה קוגון כהן, איתי עשהאל

דבר המערכת

רות בנג'ו

ב-1932 כתב אלברט איינשטיין מכתב לזיגמונד פרויד, בו הוא שואל את פרויד "האם יש דרך לשחרר את בני האדם מפורענות המלחמה?". המכתב התפרסם במסגרת חילופי מכתבים בין אנשי רוח שיזמה הועדה המתמדת לענייני ספרות ואמנות של חבר הלאומים. בעודי קוראת את תשובתו של פרויד לשאלתו של א. איינשטיין הרהרתי בשאלה על האפשרות של קיומה של הפסיכואנליזה ככזו, שהנה בחזקה של אלו הנשענים עליה אך יחד עם זאת גם איננה בחזקה שלהם, שכן, היא נתונה בסכנה מתמדת, היא חייבת להגן על עצמה על מנת לחתור ולהמשיך להתהוות. האם אין זו מלחמה? בכל שדה שהיא נכנסת היא מתקיימת בשוליים, על סף רעידה מתמדת על ידי הפרקטיקות ה"טיפוליות" הישנות והחדשות הקמות בזו אחר זו והיא מתהווה מחוץ לשדה שלה, היא חותרת להיכנס לשדה האחר, והיא פועלת על פי עצתו של שלמה המלך בספר משלי פרק כ"ג "כי בתחבולות תעשה לך מלחמה". בתחילת מאמרו פרויד כותב כי "סכסוכי אינטרסים בין בני אדם באים לידי הכרעה בדרך ההסתיעות בכוח הזרוע. כך נוהג כל העולם החי שאין האדם יכול להוציא עצמו מכללו; אלא שאנשים יש להם עוד סכסוכים בענייני דעות, חילוקים המגיעים עד לרום גבהי המופשט, ודומה שכאן נדרשת טכניקה אחרת של הכרעה"¹. וכך מוסיף פרויד בהמשך כי הדבר התגלגל לידי כוח הזרוע, כוח הנשק, כוח המילים והדרך להשיג בכוח הזרוע היא להמית את היריב. בסופו של דבר תמיד יהיה מנצח מול מפסיד.

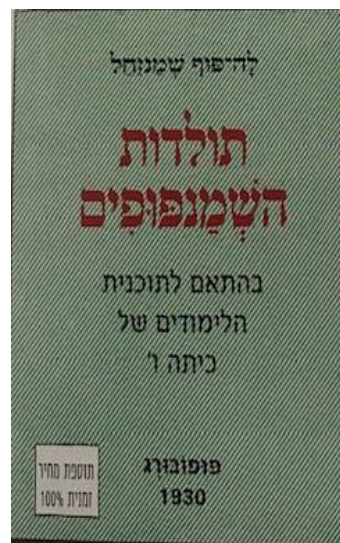
¹ זיגמונד פרויד (1933). מלחמה למה? בתוך: תרבות בלא נחת ומסות אחרות, בתרגום: אריה בר. תל-אביב: דביר,

דברים אלו הובילו אותי לחשוב על שלושת הפרופסיות עליהן פרויד מדבר במאמרו אנליזה סופית ואינסופית מ-1937. "נראה שאנליזה השלישית מבין אותן פרופסיות בלתי אפשריות אשר בהן אנו יכולים מראש להיות בטוחים בכך שנשיג תוצאות בלתי מספקות. שתי האחרות שידועות זמן רב יותר הן החינוך והשלטון". מדובר בבלתי אפשרי מן הבחינה שדבר מה לא יושג, לא הושג, או כשל. נוכל לשאול אם כך, מה כושל או מה לא הושג על ידי השליט כאשר פורצת המלחמה? האם קיום השלום הוא זה שכושל? למרות שהיום קיומו של השלום יכול להיות גם עילה לפריצת מלחמה, או מבצע צבאי כפי שקוראים לזה היום? מעניינת ההצעה של אירינה מקרובה מסנט פטרבורג, אשר השתתפה בפורום של הפסיכואנליטיקאים מרוסיה ואוקראינה, מעדותה של ורה אלעד בהמשך הגיליון "מדוע נשיאים אינם עוברים אנליזה?".

נוכל לחשוב על הפרקסיס של ההוראה עם הפסיכואנליזה כפרקסיס הפועל והחותר בתוך השדה של הסטנדרטיזציה והוראות ההפעלה הנגררות אחריה. פרקסיס של בלתי אפשרי הדורש ידע עשות של קריאה על מנת לחתור למפגש לעומת הפרקטיקה של הסטנדרטיזציה המובילה לחוסר האונים מול מה שלא ניתן להשיג ומתגלגל לידי כוח הזרוע, עליונות, אדנות, מדידה, השוואה, מנצח מול המפסיד, לתקנות ולסטנדרטיזציה כדי לשמור על הקיים. האם המלחמה אינה דורשת מהשלטון המצאה על מנת לצאת מעצמה ללא הכרעה של צד אחד כנגד הצד האחר?

ספרו של אנדרה מורואה "השמנפופים והחדוטים"², בתרגומו של עידו בסוק, ובאיוריו של ז'אן ברולר, ממחיש בפנינו את הבלתי אפשרי של המלחמה ככזו שלא ניתן לחמוק ממנה אלא רק על ידי קריאה בשם אחר. מדובר בשני הבנים של משפחת כפולי, תיירי ואדמונד, האחד רזה מאוד והשני שמן מאוד. הם מטיילים באחד מימי הראשון ביער פונטנבלו ומגיעים אל מתחת לפני האדמה שם הם נאלצים להיפרד כשכל אחד עולה על ספינה אחרת, האחת לוקחת את תיירי לארץ החדוטים והשנייה לוקחת את

אדמונד לארץ השמנפופים. בין שתי הארצות שוררת איבה רבת שנים וכולם מתכוננים למלחמה על השם של האי העומד בין שניהם. שני העמים מסכימים כי האי חייב להיות עצמאי אך אינם מסכימים על שמו. החדוטים מתעקשים לקרא לו חוטו-פוף ואילו השמנפופים, פופו-חוט. האם לא מופיעים שתי התכונות של השמות באותו שם אך בסדר שונה? שני העמים נאחזים בהבדלים שבניהם וכך פורצות המלחמות בזו אחר זו. בסופו של דבר מצליחים להגיע להחלטה שני השליטים של העמים בעזרתם של האחים תיירי ואדמונד, המביאים קריאה אחרת למצב, וכי ניתן לחיות באומה אחת למרות ההבדלים בין שני העמים. "מה הטעם להוסיף ולשמור על הבחנות טיפשיות של משקל והיקף חזה? כאילו האמת נמצאת מתחת ל-50 קילו והשקר מעל ל-50 קילו? נואם ראש ממשלת החדוטים במשאל העם המתקיים בין שתי המדינות. כך, לאחר ההתפייסויות בין העמים

² מורואה אנדרה (1930). השמנפופים והחדוטים, בתרגום: עידו בסוק. תל-אביב: מטר, 2007

והחלטה כי חגיגות השלום יתקיימו באי – אותו האי ללא שם מוכרע, שהיה עילת הסיבה למלחמה, נותרה השאלה החמורה מכל שאף אחד לא היעז להעלות; איזה שם יישא האי מעתה ואילך? את זאת, מאחר ולא מצאו תשובה הסכימו להשאיר לנאומו של המלך. כאשר הגיע המלך אל האי, עת כולם חיכו למוצא פיו, הביט הוא בנוף היפה והצבעוני עם הוורוד המשתקף מגלי הים ואמר באופן מפתיע למדיי: "ואולי נקרא לו האי הוורוד?"

המלחמה בין רוסיה ואוקראינה אשר כוח הזרוע של השליטים הוא מה שמפעיל אותה אינה

משאירה אותנו אדישים, היא תובעת יחס. כמיליון וחצי אוקראינים מוצאים את עצמם בין יום ולילה כזרים, פליטים במדינות זרות, שאלת הזרות בעולם ובפרט בארץ עולה מחדש, נשאלת השאלה אל מול המתרחש מהי הפעולה של הפסיכואנליזה בזמן מלחמה? האם תהיה זו האתיקה של ה- "Bien dire?". בחרתי לפעול דרך זמן תפס"ן בכתובה הן בהקשר והן מחוץ להקשר כשכך

או כך, אולי גיליון זה יוכל להוות קול קורא כפעולה של יחס ודיבור או כתיבה על הנושא "מלחמה למה?" כפי שעשו זאת אנשי הרוח ב 1932 וכפי שמתעדת זאת ורה אלעד בהבאת דבריהם של הפורום הפסיכואנליטיקאי ברוסיה ואוקראינה עם פסיכואנליטיקאים מצרפת ובלגיה. הגיליון הנכחי אם כן, מוקדש לקריאות על המלחמה בראי הפסיכואנליזה בזמן ארועי ה"לינץ" כפי שמכנה אותם גבריאל דהאן, הלינץ הפרימורדיאלי, הפריצה של המלחמה כאחת מתולדות ההתנגשות של הלינץ, ההתנגשות הפרימורדיאלית של שפה וגוף של ההוויה המדברת, כמו כן, למחשבות בעקבות מבצע שומר החומות בארץ, במאי אשתקד, מאת מרים לימונוב, לשר "שנאהבה" מאת ניקול למאנס, לעדות של רגע של מפגש מחוץ לרגע כהתרחשות אפשרית בפרקסיס של הבלתי אפשרי מאת ליטל הירשער סמל, להבאת דבריהם של הפורום הפסיכואנליטיקאי ברוסיה ואוקראינה מאת ורה אלעד ותרגום מצרפתית לעברית של מקרה שנכתב בספר "מלחמה בראי הפסיכואנליזה" שערכה וניהלה מרי הלן ברוס. בחרתי לפרסם מקרה הקשור לשפה או יותר נכון על התערבותו של האנליטיקאי בנוכחות מתרגם מפאת הבדלי השפה במפגש עם פליטים. המקרה נכתב בעקבות התערבות במחנה פליטים בסוריה מה שנראה כשאלה אקטואלית ביותר בזמן של ריבוי הפליטים החוצים גבולות בימים אלו והזקוקים לעזרה ללא השפה המדוברת במדינת הקליטה. כמו כן המקרה נוגע בשאלת ההמצאה או החתירה של האנליטיקאי במוסד המנהלתי והבירוקראטי של הצבא יחד עם הרפואה הפסיכיאטרית, התרופתית וההתנהגותית. מה שדורש את קיום הפסוק "כי בתחבולות תעשה לך מלחמה". הגיליון מלווה בציורה של סופיה סוקולוב מבית ספר מוזות אשר ציירה במיוחד עבור גיליון זה את מה שממחישה עבורה "מלחמה", עם זאת, למרות ההרס בין בני האדם חשבתי ללוות את הגיליון בהתעקשותה של הפריחה בטבע גם בזמנים של מלחמה. האם זוהי גם צורה של אדישותו של הטבע לאדם?

שנאהבה

ניקול לימאנס , כיתה יא, בית הספר טרה סנטה

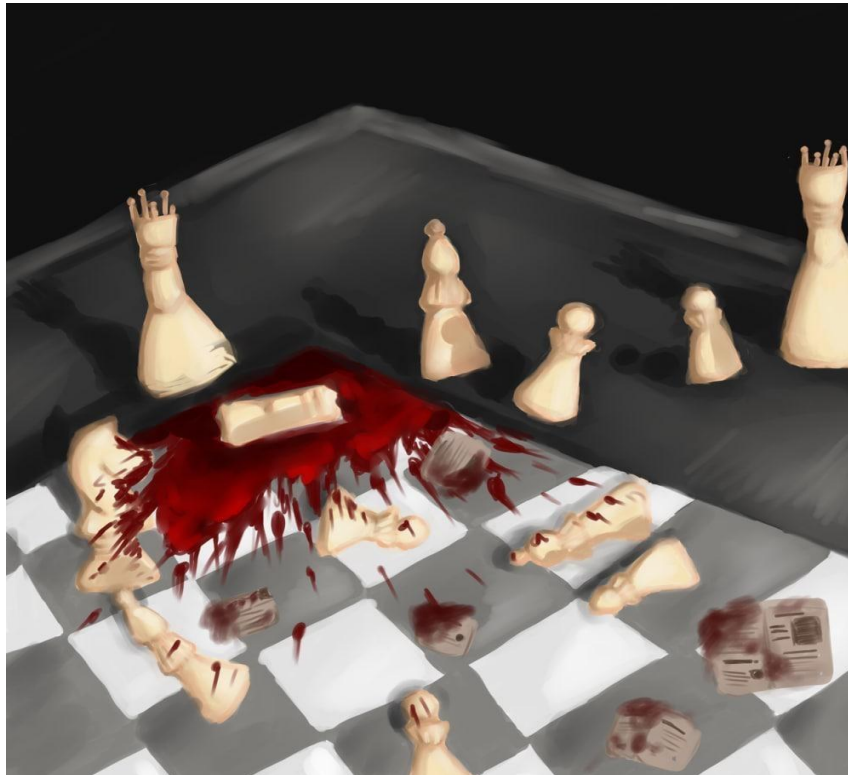

העיניים שלך מספרות לי הכול
מספרות לי כמה את אוהבת
אבל מפחדת.
מפחדת שאקום ואלך
אעזוב ולא אחכה
אמשיך הלאה בלי למצמץ
כי הדור שלנו זה דור שזרק במקום לתקן.
הפסקנו לתת הזדמנויות
ולהאמין בטוב שבאדם במקום ברע
אנחנו מפנים את הגב בעת מצוקה
אומרים שזה בסדר ושזה מה שעושים כולם
במקום לאהוב למדנו לשחק
למדנו שמה שטוב זה להתנהג באכזריות
לאלה שדואגים לנו
שזה בסדר לוותר עליה ולשבור לה את הלב
כי זה נהיה הרגל
זה בסדר לשחק אותה גבר מול החברים
ואז ללכת מאחורי הקלעים ולהתחנן לרחמים
רק כי לא רצית שיחשבו שיש רגשות מאחורי כל המסכות
פחדת משמועות ואיבדת את הדבר הכי טוב
שיכול לך לקרות
אז בנים וגם בנות תפסיקו להיות חלק מהדור
תתחילו לאהוב אמיתי
כי רגשות הם לא משחק ובטח לא עוד בזבוז זמן
אהבה זה דבר נדיר
תנצלו,
תאהבו
ותתנהגו
כמו אנשים
ולא כמו דור שנמאס לו מאחרים.

מלחמה

מרים לימונוב, כיתה יא, בית הספר פרר יפו

לא תשנה הידיעה שתהיה בקרוב עוד אזעקה
כבר מוכנה לעוד ריצה
לממד ובחזרה
לא מוכנה לעוד תחושה של חרדה ומצוקה
רוצה לחזור למיטה לשינה העמוקה
המציאות היא קצת קשה
לא נוראית כמו במחשבה
כבר נגמרה האזעקה
אני עדיין שומעת אותה
דין דון שלום
נשלחה הודעה שחוזרת על עצמה,
התשובה היא מובנה
אך לא אומר אני אותה
כן אני צריכה עזרה
ואשמור אני אותה
לא אומר אני אותה עד הדקה האחרונה.

מלחמה: ציירה סופיה סוקולוב

הבלתי אפשרי בהוראה – עדות
מתוכנית הקליניקה של ההוראה
תשפ"ב

מי אמר ש"רגע" מתרחש "בין רגע"

ליטל הירשער סמל, מורה להיסטוריה

אי שם לפני כמה חודשים, הבנו צוות המורים, כי השעות 13:00 - 15:00 במערכת הלימודים, הן שעות קשות מנשוא לתלמידים; הם מגיעים עייפים ומתוסכלים לאחר ארוחת צהריים וכל מה שהם רוצים זה שיפתחו להם את החדרים במחלקה כדי שיוכלו לישון. מה לא ניסינו - שיעורים הפגתיים, טיולים בשטח בית החולים, הקרנת סרטים ועוד. עד שיום אחד, בשיחה עם אחת התלמידות התגבשו כל ההתלבטויות וההרהורים לכדי רציונל אחד. בשיחה נאמר לי כי **"כל מה שאנחנו רוצים זה שיהיה לנו מרחב שקט כזה, שנוכל להיות ביחד, שנוכל לבחור מה, שאתם תהיו איתנו.."** תוך כדי שהיא מדברת ומסבירה עצמה אני חושבת לעצמי; **כמה מדויקים ונקיים יכולים להיות הצעירים האלה**, אם רק פשוט נשאל אותם ונפנה אליהם בצורה ישרה וכנה נוכל לקבל תשובות כל כך מזוקקות שגם אלפי סיעורי - מוחות בצוות המורים לא יוכלו להוציא.

מתוך משפט זה (של התלמידה) נולד **"חדר העשרה"**; חדר אשר פותח צוהר אישי לנערים ונערות במחלקה; בין אם בבחירת פעילות אישית/קבוצתית ובין אם בבחירת פעילות כתיבה/אמנות/חקר וכד'. זהו מרחב קסום ומיוחד בו הנערה/ יכולים להסתקרן, להרהר, לגלות ולמצוא "תשובה"

לשאלה, בתוך מסגרת ברורה של שיעור. מפגש התחום בזמן מקום ועשייה שהמורה בו מלווה, תומך, מייעץ, יוצר! ובעיקר נוגע ולומד את האינדיבידואל של כל תלמיד במבט, חיוך ושיח אישי/קבוצתי.

לפני כחודשיים, יצאנו לדרך עם רציונל, רעיון ומטרה ברורה - לתת לנערים ונערות במחלקה מענה מדויק, מותאם לצרכיהם בשעות הצהריים. לשמחתנו, מיום ליום החלו להגיע יותר ויותר תלמידים והשיעור הפך לשיעור עמוס ושוקק חיים. בכל יום שעבר קיבלנו רעיונות

נוספים מהתלמידים - מה עוד להוסיף, אלו חומרים להביא, מה הם אוהבים ורוצים לעשות... ומאידך גיסא, ראינו כי הבחירה והגבולות הרחבים הביאו עמם אתגרים לחלק מהתלמידים שהתקשו למצוא את מקומם בחדר וטענו כי "משעמם להם".

לפני כשבועיים נתקלתי גם אני במשפט "משעמם לי", אך באופן מעט אחר. היה זה יום שני בשבוע, כאשר הגיע תורי להיות בחדר העשרה. הפעילות בה בחרתי הייתה פעילות בה כל תלמיד בוחר דף מספר ישן ועל הדף עצמו מתחיל ליצור סוג של ציור בו הוא משחיר את כל המילים בדף מלבד מילים

שקופצות לו, נוגעות בו ואותן הוא לא רוצה להשחיר. התיישבתי בשולחן והתחלתי לעבוד על יצירה משלי, אט אט התמלא השולחן וכל תלמיד שהצטרף קיבל הסבר מהתלמידים שהגיעו לפניו. לידי ישיבה נועה (שם בדוי) אשר במשך חצי שעה, התבוננה, צבעה ובחרה כל מילה בקפידה. עמלה ועמלה, עד שבין רגע, בפתאומיות ובמהירות היא הגישה לי את הדף ואמרה "קחי, אני עפה מכאן, משעמם לי פה..." ואני בתגובה אומרת "רגע, אני קוראת, חכי תני לי להתבונן במה שעשית...". אני מנסה במהירות לקרוא, לקלוט כמה שיותר אבל היא במקום אחר, אומרת "לא מעניין אותי..". ועולה למחלקה.

יש רגעים חמקמקים בהם קשה לנו כמורים לזהות את "רגעי המורה", כפי שכינה אותם מוניב סבית במאמרו, במקרה זה - לא כך היה הדבר. במקרה זה, היה לי ברור כי מה שהתרחש הוא "רגע מורה", אך הוא היה כל כך מהיר ואני הייתי כל כך מבולבלת שגם בעודי יודעת כי עלי "לתפוס" את התלמידה - המחשבות רצות, הגוף קופא ואני נשארת לבד עם העבודה של התלמידה ביד.

מחשבותיי הראשונות היו בעיקר שאלות רבות ששאלתי את עצמי; האם הייתי צריכה להתעקש עמה או שמא היה עלי לעלות אחריה למחלקה? האם עלי לכעוס על כך שקמה ועלתה? האם אני כועסת, פגועה, מה אני בעצם מרגישה? אולי הייתי צריכה להחמיא לה מיד על העבודה או בכלל לבקש רשות לקרוא בה? למה היא כיוונה כאשר מסרה לי את הדף, מהי המשמעות של מסירה זו בעיניי? כל כך הרבה שאלות, כאשר מעל כולן מרחפת השאלה - מה אני עושה מכאן?!

יומיים לאחר מכן, בעקבות שיעור של גבריאל דהאן, ושיתוף ודיון של הסיטואציה עם חברי ותלמידי תפסן בתוכנית הקליניקה של ההוראה שהתקיימה בימי רביעי בתפס"ן, החלטתי לפתוח שולחן עם אותה פעילות ב"חדר העשרה" כשלצידי מונחות עבודות תלמידים ובראשן העבודה של נועה. התיישבתי, התחלתי ליצור וחיכיתי שהנערים/ות יגיעו ובניהם נועה. לאחר כמה דקות, היא התיישבה על ידי ושאלה מדוע שמרתי את העבודה שלה. הסברתי לה שהיה לי חשוב לעיין בה כי הסתקרנתי מאוד לראות מה היא עשתה. ואז עצרתי לרגע לראות אם היא מסוגלת לשמוע את מה שיש לי לומר, והמשכתי לשתף בכך שהרגע בו עלתה בחפזה למחלקה נשאר אצלי בראש ובגוף עד כדי כך שדיברתי עליו בלימודים שלי. היא כל כך התפלאה שאמרה "מה?! דיברת עלי?! מה יש לך

לדבר עלי?...". המשכתי ואמרתי בכנות ובפשטות שלא ידעתי כיצד להגיב, כל כך רציתי שהיא תיתן לי רק עוד דקה - לקרוא, להגיב, לבסוף גם הדגשתי כי מבחינתי היצירה הזאת היא מתנה ולכן אני שומרת אותה.

נועה הסתכלה עלי בחצי חיוך, לקחה את הדף

ורשמה עליו: **to lital with love**

לקחתי בחזרה את הדף, חייכתי גם אני, הבטתי בעיניי, היא הביטה בי והבנו שתינו שכל מילה נוספת מיותרת.

למה מלחמה?

**דברים בעקבות מפגש ושיח בין פסיכואנליטיקאים של רוסיה ושל אוקראינה בהשתתפות
פסיכואנליטיקאים מצרפת ובלגיה ב-26.2.22
ורה אלעד**

נולדתי ברוסיה. גרתי באוקראינה. אז – מדינה אחת, ברה"מ. היום - כוחות צבא רוסי בעיר מגוריי אז, חרקוב, הם כוחות עוינים, המפגיזים אוכלוסייה אזרחית. הרי לא העמים הם אויבים, אלא מדינות ומשטרים שלהם! אני שומעת דיווחים מהשטח, אליהם יוצא לי להיחשף בשפתם: רבים מהחיילים מהצד האוקראיני מדברים ביניהם, תוך אופרציות מבצעיות, ברוסית! עם זאת, נשמע גם איך פועלת פסיכולוגיית ההמונים, אותה תיאר פרויד: האיבה מחלחלת על גבי רוחות המלחמה, הרג וכיבוש, לשיח של הלוחמים, שרגע לפני היו אזרחים ו"אחים".

לא ידעתי שממרחק של 48 שנים מאז שעזבתי לארץ ארגיש כל כך מעורבת וקרובה לאירועים האלה שלא יאמנו. כשקולגות מרוסיה הודיעו על יוזמתם לקיים מפגש ושיח עם קולגות מאוקראינה בהשתתפות חברי האסכולה מצרפת ובלגיה – לא יכולתי שלא להשתתף. המפגש נעשה ללא מגבלה בזמן עד אחרון הדוברים ונמשך שלוש וחצי שעות. כך - בזמני מלחמה.

נמל אודסה: וסילי קנדינסקי, 1898

והנה כמה מהאמירות מאת כמה הדוברים בשיח שרשמתי במפגש.

מיכאל סטרחוב (מוסקווה, מיוזמי המפגש), על בסיס שאלה של פרויד "למה הם רוצים מלחמה?", שואל: "למה אנחנו לא רוצים מלחמה?" ונותן "תשובה פשוטה" לדבריו. "זה עניין של תרבות ושל טעם. אותנו זה דוחה. לבחור במלחמה להוצאת השנאה שלנו – זה עניין של טעם, שנבנה".

יורי וולניק (קייב) ביחס לשאלה של פרויד "למה מלחמה?" שואל: "למה שוב מלחמה?" ומדבר על מלחמה כ"התענגות ממיתה" ו"יצירה מלאכותית (דמיונית) של האויב כחיצוני. בורות וחוסר השענות על התרבות הם קרקע פורייה למלחמה".

אלכסנדר סטבנס (בריסל, נשיא NLS) מדבר על "תאבון פוליטי לכוח/שלטון שמלהיב את ההמונים. זו נטייה לדה-סטרוקציה שבטבע האדם. מלחמות מודרניות מסתרות תחת הרעלה של תמיכה בשלום. וכך בעצם נתמכות המלחמות. שיח ציבורי ודעת הקהל יכולים להגביל תאבון ונטייה למלחמה".

אולנה סמולובה (קייב, פרקטיקאית פסיכואנליטית) מספרת ש"פרקטיקה כמעט נעצרה ושבין האנליזנטים שלי יש כאלה שעכשו אינם מסוגלים לדבר – תופעה שפוגשת לראשונה. חלקם – כותבים אלי". מדגישה משפט ממכתבו של פרויד שגילתה בימים אלה: "רק בואו לא נחפו ולא נהיה פזיזים להמיר את הדחפים לחיים ולמוות למושגים של טוב ורע". (פרויד). ממשיכה: "ממה מזהיר פרויד? מהסקה חפוזה למושגים: או טוב, או רע. לאקאן בסמינר XI מתייחס ל"או...או..."

כביטוי לניכור: חיים/חופש או מוות? יתכן שכוחות "הטוב והשחרור" יעברו במצעד בשדרה המרכזית של קייב, כאשר הלכה למעשה הבחירה נמצאת במישור האתי. "מוסיפה בהישען על לאקאן: "כדי לא להירדם מול הממשי, עדיף לא למהר לעשות מסקנות ולהופכם למושגים".

דניאל רואה (פסיכואנליטיקאי, צרפת) – שואל "למה שלום? מה משלמים עבור השלום?" **אירינה מקרובה** (סנט פטרבורג): "בזכות הפסיכואנליזה אני פחות מאוימת על ידי הזדהות עם מיתוס כלשהו וגם עם הבושה על מעשיהם של מנהיגים". "הסיבה אינה קשורה בשאלת האמת או שקר, אלא בהתענגות. איפה שיש חוק של הרובה, שם אינם פועלים יותר חוקים של השיח. מחלת הציוויליזציה לדידי זו מחלה של סיבות אבודות. ושאלה: למה נשיאים אינם עוברים פסיכואנליזה?"

מלחמה בראי הפסיכואנליזה
"הבלתי אפשרי במלחמה"

ב-2015 יצא לאור בצרפת הספר *מלחמה בראי הפסיכואנליזה*³, זהו תוצר של מחקר שנעשה בפריו עם קבוצת פסיכואנליטיקאים, בניהולה של מרי הלן ברוס בשנת 2012 ומטרתו הייתה להמשיך ולחקור את נושא המלחמה, מחקר שהחל עם פרויד והמשיך עם החידושים רבי ההיקף של האוריינטציה הלקאניאנית ועבודתו של ז'ק אלן מילר. חלקו הראשון של ספר זה מודגש לעדות מפי אנליזנטים אשר חוו מלחמה או שה"חוויה" נמסרה להם מדור לדור, כמו כן, עדות של פסיכואנליטיקאים בזמן הפרקטיקה שלהם. מעניין לחשוב כמה אקטואלי מחקר זה שנעשה ב-2012, עם פרוץ המלחמה בין רוסיה לאוקראינה עם מיליון וחצי פליטים מאוקראינה, קרע בין משפחות, הרס של בתים ועוד בעידן בו אנו חיים. העדות כאן מהווה במה למחקר, להמשך הדרישה בשאלה של הלינץ הפרימורדיאלי כפריצה של מלחמה, על התמקמותו של האנליטיקאי בזמן מלחמה, כמו גם בשאלת העבודה או ההתערבות עם הבדלי שפות.

משימה בסוריה

קרולין לה דוק

מאז מרץ 2011 ההפגנות בערים רבות בסוריה התדרדרו למלחמה אזרחית לכדי אלימות נדירה, הקרבות לובשים פני זעם עם הצבתו של חיל השליט בשאר אלאסד מול קבוצות המורדים. דרום סוריה שאוכלוסייתה ברובה סוניית, הוא תיאטרון חשוב מכיוון שזה ב-דעא- העיר הקרובה לגבול ירדן שפרצו ההפגנות הראשונות בעקבות המאסר של קבוצת ילדים ומתבגרים שנחשדו בכתיבת גרפיטי כנגד השלטון. מחנה הפליטים זעטרי הנמצא בצפונה של ירדן, כמה קילומטרים מעטים מהגבול הסורי, מקבל בעיקר את האוכלוסייה המגיעה מ-דעא או מסביבתה. מבצע תמור' החל באוגוסט 2012, באמצעות התייצבותה של קבוצת הרפואה - הכירורגית באותו מחנה. המשימה הראשונה של ההתנתקות של הצבא הצרפתי הייתה לקחת על עצמם את הטיפול בפצועי המלחמה אשר הסתננו מעבר לגבול ולהביא תמיכה רפואית לאוכלוסיית מחנה הפליטים באותו מקום. גרעין רפואי-פסיכולוגי הצטרף מעט זמן לאחר מכן.

משימה סינגולרית

המבנה הלא טיפוסי של משימה זו העלה עבורי סדרה של שאלות. איך להגדיר עקרונות של התערבות ולבנות מנגנון שכזה? בחרתי לחשוב אותו החל מנקודות בלתי אפשריות אשר אפיינו אותה.

³ Marie-Hélène Brousse (2015). *La psychanalyse à l'épreuve de la guerre*, Berg International, Paris

משימה קודם כל הומניטרית

ראשית, הייתה זו משימה צבאית עם שליחות הומניטרית גרידא. אם כבר קיימת מסורת ארוכה של עזרה רפואית לאוכלוסייה של **שירותי הבריאות של הצבא (SSA)** בזמנים של OPEX⁴ אזי הייתה זו משימה עיקרית ולא נספחת. זה כלל לוגיקה הפוכה מהלוגיקה של משימות הקרב היותר קלאסיות שעבורן גדודים מתאמנים ומכוננים את *raison d'être*⁵ שלהם. בנוסף, התמיכה הפסיכולוגית לא פנתה באופן מכוון לכוחות הצבא שלא היו חשופים למצבים בעלי פוטנציאל טראומטי או פתוגניים אלא פנתה יותר לאוכלוסייה של המחנה אשר סבלה קשות מהגלות ומאובדן. איך, מכאן, ניתן היה להגדיר את ההיקף ואת היעדים של הפעולה שלי?

הגבולות של הפונקציה הלא רפואית של הפסיכולוג בפעולה

נקודה שנייה של הבעייתיות המקורית: אין זה דבר רגיל לשלוח פסיכולוג בודד בתוך תיאטרון. הדוקטרינה של הפסיכיאטריה הצבאית בלב ה-SSA (שירותי הבריאות הצבאיים) תומכת, כשזה אפשרי, בשליחות של בעל שני השמות (בינום- הפסיכיאטרופסיכולוג). למעשה כאשר אין זה אפשרי זה הפסיכיאטר שישלח לבדו מעצם עובדת היתרונות הרפואיים שלו. אכן הדיבור אינו הכול יכול, קל וחומר במצבים של מלחמה. לאפשר לפליטים את הגישה לטיפול תרופתי היה הכרחי בהתחשב בפתולוגיות רבות מהסדר הפסיכו טראומטי שפגשו תחת צורתם החריגה, פתולוגיות של התמכרויות וגם פסיכוזות שכיחות אשר בשל הפסקה של טיפול הוחמרו על ידי המלחמה, אף לפעמים גם דלירנטיות. למרבה המזל, התאפשרה עבודה בשיתוף עם הפסיכיאטר המרוקאי של בית חולים מכפר שכן, עימו הבינום (פסיכיאטרופסיכולוג) הצליח להתמסד. פסיכיאטר זה התמחה במהלך חמש שנים בבתי החולים הצבאיים הצרפתיים, מפגשי שיח בנינו אפשרה לנו במהירות להתחיל לעבוד.

המנגנון – סיכונים קליניים/זמן דחיפות

נקודה שלישית, אשר הייתי צריכה לקחת בחשבון נכחה בתוך המאפיינים של הזמנים הפרטיקולריים של המשימה הזו. שלושה חודשי משימה הם זמן קצר בסולם הקונפליקט הסורי והשלכותיו עבור הפליטים. עבורם, זה נספר בשנים, אפילו בפרופורציות של חיים שלמים. מה ניתן לכוון כאפקטים בזמן מתסכל זה? האם הפעולה כשלעצמה יעילה? ההתנסות הזו דרשה שלא להישען על המודל הפסיכותרפי הקלאסי, המציע לתת לחקירה המסמנית לרשום את הקצב שלו, הכולל סיבובים, מכשולים, והלא מוצא של הלא מודע. היה צריך להסכים לבלתי אפשרי של לתפוס את "הזמן כדי להבין"⁶, ולכלול אותו במנגנון עצמו. בנוסף, בשל עובדת התנאים הקשים של החיים, הרבה פליטים עזבו את המחנה, באופן לא מתוכנן כדי להתיישב במקומות אחרים בירדן, אפילו לחזור לסוריה, מה שגרם להפסקות עקביות של המפגשים. לבסוף, קצב החיים הכאוטי במחנות, ההגעות או העזיבות של הקרובים, לא אפשרו תמיד את ההגעה המסודרת למפגשים.

⁴ הערת המתרגם – מבצעים חיצוניים – על ידי התערבות של צבאות מבחץ OPEX- operation exterieur

⁵ סיבת הפעולה שלהם

⁶ לאקאן, הזמן הלוגי. Jacques Lacan, "le temps logique et l'assertion de certitude anticipée" Ecrits, Paris, Seuil, 1966, pp 197-213

היה צורך כבר על ההתחלה בהבניה של מנגנון מאוד לחוץ. בחרתי לכנס את הפגישות בתוך הזמן, כל יומיים או שלושה מקסימום, לפעמים כל יום, באופן כזה שיאפשר את היעילות של החתך ולאפשר לפצינט פיתוח ראשוני מינימלי של מה שהוא עבר: לפעמים הייתה צורה חדשה של ניסוח, לפעמים צורה אחרת של רישום בתוך המסלול שלו וההיסטוריה שלו לפני המלחמה, לפעמים השידוך לסימפטום שקדם וקשר את הממשי המדובר להתענגותו של הסובייקט. היה מדובר בלהניח יתד ראשונה להתלות בה, כדי לחזור מאוחר יותר מאותה נקודה. לא היה לנו זמן להבין, לכן הימרת על אפקט של הרגע לראות.

משפה אחת היא אחרת: D'une langue l'autre

אחת הנקודות שנתקלנו בה, בזמן משימה זו, ולא פחות מכך, הייתה בשל גדרות התרבויות והשפות. האם עצם הבורות שלי ביחס לעולם הערבי והמוסלמי לא תכונן עצירה בהערכת המשחקים של השיחים והניואנסים, וההקשר של מה שנאמר לי? במקביל, איך לגשת למימד המסמני של הלא מודע מבלי שאני בעצמי אדבר את השפה הערבית. ההבדל בשפות מייצר בהכרח אובדן חשוב של מידע קליני: איך לשמוע מה שבמקור מתגלה באופן ספונטני בשפה שאנו מדברים בעצמנו, או שניתן לקרוא בין השורות- האילוזיות, אפקטים, או סתירות, הימנעויות ומעידות של השפה? איך לתפוס את הדחיפות של הלא מודע הממוקם בתוך הפער של מה שהסובייקט רוצה לומר ומה שהוא אומר, בין ההתכוונות למשמעות והדרך עצמה של המסמך? ההבדל בין השפות ונוכחותו של המתרגם כונו בלתי אפשרי שהייתי צריכה לקחת בחשבון. בלתי אפשרי למעשה לגשת לשרשרת המסמנית כפי שהיא כשהיא מגלגלת את ההדים השמיעתיים שלה. הבלתי אפשרי הזה מצא את תחליפו בהעברה בין הנחת הידע ושימוש של הללנג⁷ - הלה הוחזר באופן רדיקלי למתרגם. בכל אופן, ההישענות על התזה של הלא מודע המפרש של ז'אק אלן מילר⁸ אפשרה את המרחק כדי למצוא התמקמות תואמת. למעשה כפי שאומר זאת לקאן מ 1964, "הפירוש של האנליטיקאי, רק מכסה שוב את העובדה שהלא מודע - אם הוא מה שאני אומר, קרי, משחק של המסמן - הוא כבר בהבניות שלו (...). עבר דרך פירוש"⁹. במילים אחרות, הלא מודע הינו המקום עצמו של הפירוש. האנליטיקאי רק מקדם את ההגחה של הלא מודע, ומחזיר את הלא מודע לסובייקט כדי שישקול אם הוא באמת רוצה את מה שהוא מתאוה אליו. אם הפירוש הוא כינוי של הלא מודע עצמו אשר איננו יכולים להכריח לא את הכיוון ולא את הזמן, כי אז, ניתן יהיה להמר על סיבוב נוסף של הלא מודע, בהסתמך על המבנה ולטובת המפגש. בכוחו של איתור קליני מינימאלי של המבנה הפסיכופתולוגי של הסובייקט שהוא פגש, והאוריינטציה או ההכוונה על הסימפטום כתשובה מבנית של הסובייקט

⁷ לאקאן, בהרצאות ב 1972 בסנט אן. לקאן ממציא את מושג הללנג, (ללשון), כדי לציין את מה שתחת ההגזמה של לדעת מהי הארטיקולציה של השפה תחת חוקי הדקדוק, כולל את החומר השמיעתי שלא הולך בעקבות הגזרות הלשוניות של המילים. "הללנג מערבת בתוכה את ההתענגות שבתוך השפה עושה שאריות" אך גם באותה מידה איננה גוררת את התקשורת עם האחר.

⁸ ז'אק אלן מילר. האוריינטציה הלקאנינית. בריחת המובן. לימוד במסגרת בית הספר לפסיכואנליזה באוניברסיטה פריז 8, 1996-1995, שלא פורסם. ראה את השיעור המשותף בתוך La Cause Freudienne no. 34, 1996 תחת הכותרת "המונולוג של הדיבור" כמו כן ההרצאה שהתקיימה בימי הכנס של סתיו 1995 ופורסמה תחת הכותרת "הפירוש ההפוך" בתוך: La Cause Freudienne n0 32, 1995

⁹ ז'אק לאקאן סמינר 11.

Jacques Lacan, le séminaire, livre xi les quatres concepts fondamentaux de la psychanalyse, Paris, seuil 1973, p. 118

לממשי, עמו יש לו עסק, להניח שימוש של החתך של המפגשים כדי לנסות ולעשות חתך לתלונה, ולאפשר את ההגחה של מימד חדש של אמירה. זאת, של האניגמה הנישאת על ידי הפנטזמה או גם זאת של האות של הסימפטום המוציאה הד מהגוף עצמו בגבול בדיוק היכן שהוא תפוס בשפה. אבל מה לעשות עם הסינון הלא מוחסר על ידי הפנטזמה של המתרגם ממה שנאמר על ידי הסובייקט? האופציה שלי כדי שמה שמפרש יפעל הייתה לא להילחם בכוח כנגד הממשי הזה של המנגנון. במקום לנסות לבטל את הסובייקטיביות של המתרגם בחרתי להישען על האיווי שלו לדעת, שפנה גם אליי כאשר לקחתי בחשבון מה יכול היה להופיע כפנטזמטי או סימפטומטי בעמדה שלו. זה הניח פרקטיקה מקורית של הדרכה היכן שכל מפגש דובר בדיעבד כצורה של הדרכה.

בהתחשב בקרבה של ממשי הבלתי ניתן להיאמר מתוך הצד המבעית שלו, בחרתי גם שלא להפעיל בכוח את התו של "הנייטרליות החסודה" בהינתן למתרגם את האפשרות להביע את חמלתו. כך השארתי לו גם את האחריות של הסמבלנטים המיועדים לכסות במידת מה את הממשי המדובר. במידה שהעמדה של המונח ידע נשארה מופנית אליי, הייתי בעמדה לגלם ידע אחר לחלוטין. מקומי כזרה אפשר לי לטעון זאת.

ציור של האמן מאיר פצחזדה

מה שניתן ליישום מהפסיכואנליזה למלחמה

האם נחוצה משימה מסוג זה? האם ניתן להגן על השימוש בפסיכואנליזה כרפרנס בתנאים כה מאולצים. האם אין זה לשווא, בזמן שהממשי של המלחמה משפיע עדיין בגדול על חייהם של הפליטים? מהלך כזה יכול להראות מגוחך ואפילו מיותר כל עוד הסיפוק של הצרכים החיוניים אינו מובטח. אין זה אלא פרקטיקה בגבול מסוים. אם כן, מה היו האפקטים? שתי ויניטות קליניות יכולות להתחיל להעיד עליהם.

השענות על הלוגיקה הסובייקטיבית

מוחמד הוא נער סורי בן עשרים ושלוש. הוא הופנה אליי על ידי רופא משירותי הבריאות, אצלו הוא התלונן מכאבי חזה מתפשטים אשר נראה כי אין להם שום אטיולוגיה סומטית. מדובר אך ורק בחרדה. מוחמד נמצא במחנה זה כמה ימים בלבד. הוא הגיע כאשר ליווה את אחיותיו הקטנות בעקבות בקשת הוריו כדי להגן עליהן מן ההפצצות הגדולות הפוגעות בכפרם. מחשבות רודפניות חרדתיות עצומות מונעות ממנו לישון, כשהן מלוות בפלישה בלתי מפסקת של תמונות טראומתיות. למעשה הוא נוכח לא מזמן, אימפוטנטי בפני המעצר של שניים מאחיו הגדולים על ידי צבא השליט הסורי, אשר שרף אותם למוות תחת עיניו, בזמן שהוא הסתתר בתוך בית שעמד בכיכר. הוא רואה שוב הלוך-חזור את הסצנה שהשאירה אותו פעור פה. הוא חושב שהנקמה בלבד יכולה למחוק תמונות אלו אשר משתלטות עליו. החרדה הופיעה כאשר הוא שמע שהחיילים האחראים לרצח זה נלקחו כשבויים על ידי קבוצת הצבא הסורית המשוחררת, אליה הוא משתייך. מאז הוא מעומת עם דילמה. בזמן שלושת המפגשים שהיו לנו, הוא יצטרך לנסח את כל ההתערבויות על מנת להצליח

לעשות בחירה שיוכל לעמוד בה. הוא נשלח במהירות על ידי משפחתו במחנה כדי לשים במחסה את שתי אחיותיו הצעירות, על כן הוא האחראי. אך בוער אצלו הרצון לחזור לנקום בסוריה. הוא מציג לי את המחנה כמקום מסוכן, ומתחרט שאינו יכול להצטרף להוריו כדי לבקש מהם את האישור לחזור. כאשר אני ממקדת אצלו חוסר רצון בדיבורו, בכך שהמחנה למעשה פחות מסוכן מאשר ההפצצות הוא מסכים לכך בקלות. מכיוון שאין מדובר רק בהעדר אישור הוריו שמחזיק אותו. אכן בזמן שאני מביאה את הספקות על כך שלנקום יכול לשחרר את התמונות הטראומטיות, שאני מוסיפה להתמקד בבעתה, שריון הלוחמה שלו מתחיל להיסדק. הדת המוסלמית, הוא אומר, לא מאפשרת את הרצח אלא אם כן יש לה לגיטימיות של הגנה. והוא יודע היטב שאין זה המצב. הוא שואל את עצמו גם על הסוף של המלחמה, על מה שהמנצחים יעשו למנוצחים ועל האופן של האיחוד של המדינה. הוא שואל אותי מה עליו לעשות. החרדה הוקלה החל מהרגע שמוחמד הצליח לנסח שהאיווי שלו לחזור לסוריה היה יותר חזק מתפקידו כמגן או שומר על אחיותיו, ושהוא ימסור את השמירה לבני דודיו. אבקש ממנו להבטיח ביציאה שלו, כשאני נשענת על מה שהוא אמר לי, על כך שעליו לחשוב על אלוהים בליבו, כדי לדעת איזה עמדה לקחת עם השבויים. כמובן זו מלחמה ולא היה בידי לתת לו כל דעה על מה שהיה צריך לעשות. אך יכולתי כך, לשים בפעולה את האיסור הפנימי מהדיסקורס שלו עצמו, כאשר החזרת אליו את המסר שלו תחת צורה הפוכה. זהו חציית הדמיון של גבול זה אשר עורר את החרדה המסיבית.

ישנו אפילו למעקב קצר זה, מכיוון שמוחמד חזר מעט זמן אחרי זה למחנה כדי ללוות חלק ממשפחתו. כשהוא בא להגיד לי שלום, הוא סיפר לי מה קרה בסופו של דבר. הוא לא התערב בזמן

החקירות שהוא נוכח בהן, כשהוא מתחנן שלא להרוג את השבויים, אלא להעביר אותם מחנה. הוא חש סיפוק גדול במעשה הצדק שהוא עשה.

מה שהאדי אמר לי

הוינייטה השנייה של הטקסט שלי, מציירת מצב שהוצג כמה פעמים בזמן המשימה שלי ואשר לדעתי מצדיק לגמרי את השימוש בה. מדובר בילדים בני שנתיים וחמש, שנדחפו למצב בו התבצרו בתוך אילמות ארוכות זמן לאחר אירועי מלחמה נוראיים. המפגשים המעטים אפשרו את העלייה המהירה של סימפטום זה. הייתי רוצה עם המקרה של האדי, לנסות להבהיר אותו במונחים יותר תיאורטיים. כאשר פגשתי את האדי הוא היה ילד קטן, ערני,

ציירה: סופיה סוקולוב

אינטליגנטי אך במצב של אילמות יותר משנה, לאחר שהוא נכח מול מעשי הרצח של חלק ממשפחתו מצד האם, על ידי חיילים מהצבא הסורי הסדיר. מאז המפגש הראשון, הדיבור חזר להאדי. העלייה הפתאומית של הסימפטום מבהירה את האופן שבו הפונקציה של הדיבור מופעלת על הממשי הטראומטי שהסובייקט פגש, ומאפשרת את ההתנעה של השרשרת המסמנית וממקם אותה באותו זמן בנקודת האימפקט של פספוס הפעולה. אפקט של הזחה בא בעקבות זאת. זה מה שידגים יצירה של סימפטום שני, כשהוא שם את האניגמה ההורית כפונקציה במטריצה פנטזמטית ראשונה.

המפגשים הקליניים מתייחסים לשלושה זמנים. זמן 1- הדאגה של דודו מצד האם, שמביא את האדי לטיפול. לא משנה כל הניסיונות של התמריצים, התפילות, האיומים של הקרובים שלו, הוא לא רוצה לדבר, דווקא הוא שהיה פטפטן בעבר, ולמרות שהוא מבין כל מה שנאמר לו, ויודע לגרום לכך שיבינו אותו. בזמן שהאדי מקשקש על דף נייר, דודו מספר את הסיפור שלהם עם הרבה אמוציות. לפני שנה, בזמן שהוא בעצמו והוריו של האדי, נעדרו מהבית המשפחתי, חיילים סורים נכנסו ורצחו את כל האנשים שנכחו שם. אין זה ידוע איך האדי שרד, כנראה שהוא התחבא היכן שמצאו אותו קבור שנים עשרה שעות מאוחר יותר. לאחר אירוע זה ארבעת השורדים ברחו מההפצצות ממחסה למחסה, לפני שהגיעו לבסוף לגבול הירדני. בזמן שדודו מספר זאת, האדי ממקד באצבע קשקוש שהרגע צייר ואומר לי:

"תסתכלי". ואז הוא קם ומחקה באופן ברור את ההליכה של חייל אחד ועושה את עצמו כאילו הוא יורה, ומכוון את הנשק הדמיוני. הוא תופס אותי בידי וגורר אותי מחוץ לאוהל, ומראה באצבעו על השמיים, בזמן שעוברת משאית מאוד רועשת והוגה את המילה שנייה: "בחוף".

דודו מסביר לי שהאדי תופס מחסה בדרך כלל מתחת לשמיכות בזמן של מטוסים רועשים או משאיות רועשות ושמאוד קשה להוציא אותו משם.

בזמן 2 - זו אמא של האדי שמלווה אותו למפגש. היא רוצה "לראות" את האופן שבו אני יוצרת קשר איתו כדי שבנה ידבר. היא נתנה לו לצייר, והציגה לי בגאווה דף שבו האדי צייר מכונית מאוד ברורה. אך כאשר הזמנתי אותה לספר בתורה את הסיפור שלה, היא מצביעה בתנועה כאשר הדמעות בעיניים שלה, שאינה יכולה לדבר על האירוע.

זמן 3 קרה כמה מפגשים לאחר מכן, זה המפגש האחרון, מכיוון שהמשפחה תעזוב עוד מעט את המחנה. בינתיים האדי חזר לדבר במעגל המשפחתי אך דודו מודיע לי שחלומות הבהלה מעירות אותו בלילה. הוא רץ לעבר אביו, כשהוא שואל אותו בבכי אם הוא מת. יצירת שני המסמנים של הזמן הראשון, בתנועה של האחד אל האחר, שמבוימים בהעברה וששמים מלכתחילה את אובייקט הדחף של המבט, מראה שהדיבור כבר היה בפעולה עבור האדי לפני האירוע. הרגע של המפגשים התאים עם רגע פורה שבו האמירה תפסה ערך אחר. המשפחה חזרה להיות בביטחון יחסי בתוך המחנה. אך בעיקר, דודו של האדי, הסכים לקחת אחריות על הסיפור של האירוע עם התענגות שהייתה קשורה אליו. למעשה עד כאן ההורים, שינו את העובדות עבור בנם, במטרה להגן עליו, כשהם טענו לדוגמא שההפצצות היו זיקוקי דינור, או שהאנשים שהוא ראה שנהרגו יצאו למסע ארוך. בדיעבד, מסתבר כי הסימפטום נקשר פחות על ידי האירוע שנתפס באופן מבודד מאשר על ידי השימוש של האמירה של ההורים: הוא היה הסימן של הבלתי אפשרי להיאמר של האחר הגדול. הוא היה: הדגמה-מפלצתית (monstardition - מונסטראציה), באמצעות האובייקט מבט עליו דובר בהתענגות האימהית, תחושת הנטישה והבדידות אליה צללה האם מהרגע שראתה בהכנסה לביתה את השחיטה של משפחתה והיעדרות בנה. השתיקה של האדי הייתה אם כך הבטחון הפרדוקסלי של הדיבור: קריאה לאמירת מה שלא יכול היה להיאמר באחר הגדול. כפי שמציין זאת ז'אק אלן מילר: "הטראומה הנה מה שנכשל בלעשות אמת"¹⁰. היכן שההדחקה נשארה מושעת, העלייה של דיבור אמיתי הקשור להאדי, אפשרה שהשרשרת המסמנית תתגייס שוב. עם זאת, ההחזקה של

¹⁰ Jacques Alain Miller, "L'orientation lacanienne. Choses de finesse en psychanalyse"
לימוד במסגרת החוג לפסיכואנליזה באוניברסיטה 8 בפריז, שיעור של ה 18 במרס 2009. לא פורסם.

העמדה האימהית בזמן 2, הפעילה מחדש את עוצמת הטראומה והזיזה את הסימפטום מהמשקל של הממשי אל נקודה בעייתית אחרת של המשפחה, כפי שמראה זאת ההופעה של הסימפטום השני בזמן 3. היא מתבהרת מהאימפוטנטיות של האב לענות לחרדה שאשתו חוותה מאז האירוע. זה היה כרוך בלא לקחת צעד אחורה מול מה שבממשי יכול היה לעשות אניגמה. הדיבור אינו פותר את הטראומה, אלא מלביש אותו בפיקציה. הסמלי שחזר לתנועה על ידי גיוס האיווי של האחר הגדול פעל בתוך ערכה של המחיקה. הסימפטום השני שנוצר מראה עד כמה האופרציה היא גם פספוס כדי לפתור את הממשי: "האמת נפתחת בהסדר מחדש של הסמבלנט בזמן שהממשי כאחד שלא משקר נסגר אל הסמבלנט"¹¹. כך המסגרות המסמנות של הטראומה ניתנות לשינויים והם מוגדרים כל פעם שמופעלת באופן רטרואקטיבי פרשנות. האדי היה בהמתנה שהאחר הגדול ידבר את מה שקרה לו. דבר זה לא דרש שום התערבות מיוחדת מצידי, שום פרשנות אם נועזת או לא נועזת. המנגנון, לבדו, הספיק.

מסקנה תחת צורה של שאלה

רציתי להראות איך עבודה של הגדרת גבולות בהתערבות שלי הייתה הכרחית הן בצד האתי והן בצד הטכני, כשאני מאפשרת לעצמי לבנות עמדה. היעילות של המשימות הללו ניתנת לדיון, והיא יכולה ללא ספק לקבל את ההגדרה שלה בדיעבד או מקרה, מקרה, מבלי להעריך יתר על המידה את האפקטים. בכל אופן, היא גלויה במקרים מסוימים, גם אם העדר אינפורמציה על מה שקורה בהמשך לסובייקטים שפגשנו יכול לשנות את ההערכה. ייתכן ומשימות דומות יחזרו על עצמן בקרב צבאות בעולם, כל עוד הפוליטיקות הפחות ופחות אהודות על ידי דעת הקהל הציבורית יהיו להוטות אחר זוהר ופרסום העלולים להגיע אליהן במחיר מינימאלי. מצד אחר, סקטור העזרה ההומניטרית, איפה שפועלים יותר "פסי"¹² מכל הסוגים, נבנה לאורך יותר ממאה שנה¹³. האם יש להשאיר כאן שדה חופשי לפסיכותרפיסטים מהסוג האוטוריטארי והפוליטיקות המנהלתיות של שדה ההערכה בשיתוף פעולה ללא הגבלה על הרגולציה של הזרם ההומני, ולשליטה של הגופים המייצגים את הדיסקורס של האדון המודרני? זה יכול להיות שדה כיבוש אחד בין אחרים, עבור השדה הפרוידיאני. וזה גם שדה של מחקר על מה שהפסיכואנליזה יכולה ליישם ביחס להבדלים של השפות.

תרגום מצרפתית לעברית: רות בנג'ו

¹¹ שם. זיאק אלן מילר.

¹² זה שם קיצור של פסיכולוגים בצרפתית

¹³ ההנחה היא כי הצלב האדום הנו הארגון ההומניטרי המודרני הראשון, נוסד ב1863 על ידי הנרי דונאן